

златено евангелие.¹⁾ Много е за върване, че Крупникъ е потурченъ въ врѣме на сѣщия походъ на Мехмеда Кьопрюли, когато сж турчени Чешино и Разлогъ, понеже е на пѣтя за Солунъ. Турската войска ще е слѣзла отъ Прѣдѣлъ по Осеновската Рѣка въ долината на Струма и отъ тамъ ще е продължила пѣтя си прѣзъ Влахина Планина къмъ долината на Брѣгалница. Въ такъвъ случай тя е потурчила и брѣгалнишкитѣ помаци.

Въ долината на Брѣгалница има три помашки купчини. Първата е въ Малешово. Състои се отъ паланката *Пехчево*, населена прѣимуществено съ помаци, и селата *Берово* и *Ратово*, дѣто множеството е българо-християнско. По на сѣверъ е по-голѣмата помашка купчина въ Пиинецъ съ главно мѣсто *Царево Село*. Споредъ мѣстно прѣдание селото получило име отъ Султана Махмудъ, който ходилъ тамъ на ловъ и потурчилъ селото.²⁾ Несъмнѣно е, че имаме споменъ за сѣщия султанъ Мухамедъ IV., който ходилъ на ловъ по Доспатъ Планина и въ врѣме на когото сж турчени ония мѣста.³⁾ Въ селото има малка турска колония, която още тогава е поставена да пази важния пѣтъ за долината на Вардаръ. Около Царево Село има още 5 чисто помашки села и 4 смѣсени съ българи християни. Помашкитѣ села *Истевникъ* и *Требатовище* пазятъ пѣтя за Малешово; *Звегоръ* пази прохода за Горна Джумая; *Турско Габрово* лежи въ клисурата къмъ Дупница, а *Калиманци* на пѣтя за Кочани.⁴⁾ Отъ това явно се вижда, че турцитѣ при турченъето на населението сж се ръководили и отъ стратегически цѣли.

По-нататъкъ въ долината на Брѣгалница нѣма вече помаци; тя е била обсебена, както ще видимъ, отъ чисто турско население.

Въ Кумановско има двѣ помашки села *Помакъ Кьой* и *Ени Кьой*, които сж нови прѣселенци отъ Княжество България; сѣщо тѣй и въ Скопско село *Юмерлери* е помашко новозаселено. Въ Щипско има само едно потурнашко село *Кушани*.

Една малка помашка купчина има въ Бѣласица Планина около прохода Дова Тепе, прѣзъ който най-лесно се минува отъ Солунско Поле въ Сърско; затуй тамъ се прокара въ ново врѣме южно-македонската желѣзна линия. Тая купчина се състои отъ голѣмото

¹⁾ Иеромонахъ Неофитъ, Описаніе Болгарскаго Священнаго Манастира Рылскаго, София, 1879. стр. 31—32, 101.

²⁾ А. П. Стоиловъ, Село Лешко. П.С. XLIV. 286.

³⁾ Иречекъ, Пѣтни бѣлѣжки. П.С. X. 32.

⁴⁾ *** Пѣтуване по долините на Струма, Места и Брѣгалница. Сб. М. XII. 304—306.